

Republica Moldova
CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

DECIZIE
DE INADMISIBILITATE

a sesizării nr. 109g/2021

privind excepția de neconstituționalitate a unor prevederi din articolul 249
alin. (3) din Codul administrativ

*(contestarea cu recurs a deciziilor instanței de apel
în procedura de executare)*

CHIȘINĂU
4 noiembrie 2021

Curtea Constituțională, judecând în componența:

dnei Domnica MANOLE, *Președinte*,
dlui Nicolae ROȘCA,
dnei Liuba ȘOVA,
dlui Serghei ȚURCAN,
dlui Vladimir ȚURCAN, *judecători*,
cu participarea dlui Vasili Oprea, *asistent judiciar*,

Având în vedere sesizarea înregistrată pe 19 mai 2021,
Examinând admisibilitatea sesizării menționate,
Având în vedere actele și lucrările dosarului,
Deliberând pe 4 noiembrie 2021, în camera de consiliu,

Pronunță următoarea decizie:

ÎN FAPT

1. La originea cauzei se află sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a textului „care poate fi contestată cu recurs la Curtea Supremă de Justiție în termen de 3 zile” din articolul 249 alin. (3) din Codul administrativ, adoptat prin Legea nr. 116 din 19 iulie 2018, ridicată de dna Natalia Moloșag, parte în dosarul nr. 3r-101/2021, pendinte la Curtea Supremă de Justiție.

2. Sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a fost trimisă la Curtea Constituțională de un complet de judecători ai Curții Supreme de Justiție, format din dna Maria Ghervas, dna Nina Vascan și dl Victor Burduh, în baza articolului 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție.

A. Circumstanțele litigiului principal

3. La Curtea Supremă de Justiție este pendinte în procedura recursului contestația formulată împotriva Încheierii Curții de Apel Chișinău din 22 februarie 2021 privind intentarea procedurii de executare a Deciziei Curții de Apel Chișinău în cauza nr. 3a-1544/2018. Încheierea atacată a fost emisă la cererea creditorului procedurii de executare a hotărârilor judecătorești.

4. Pe 5 martie 2021, debitorul procedurii de executare a atacat cu recurs încheierea Curții de Apel privind intentarea procedurii de executare. Pe 30 martie 2021, dna Natalia Moloșag a ridicat excepția de neconstituționalitate a textului „care poate fi contestată cu recurs la Curtea Supremă de Justiție în termen de 3 zile” din articolul 249 alin. (3) din Codul administrativ.

5. Pe 31 martie 2021, Curtea Supremă de Justiție a admis cererea cu privire la ridicarea excepției de neconstituționalitate și a trimis sesizarea la Curtea Constituțională, în vederea soluționării acesteia.

B. Legislația pertinentă

6. Prevederile relevante ale Constituției sunt următoarele:

Articolul 1 Statul Republica Moldova

„[...]”

(3) Republica Moldova este un stat de drept, democratic, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile lui, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme și sunt garantate.”

Articolul 20 Accesul liber la justiție

„(1) Orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime.

(2) Nici o lege nu poate îngreuna accesul la justiție.”

Articolul 23 Dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle

„[...]”

(2) Statul asigură dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle. În acest scop statul publică și face accesibile toate legile și alte acte normative.”

Articolul 120 Caracterul obligatoriu al sentințelor și al altor hotărâri judecătorești definitive

„Este obligatorie respectarea sentințelor și a altor hotărâri definitive ale instanțelor judecătorești, precum și colaborarea solicitată de acestea în timpul procesului, al executării sentințelor și a altor hotărâri judecătorești definitive.”

7. Prevederile relevante ale Codului administrativ, adoptat prin Legea nr. 116 din 19 iulie 2018, sunt următoarele:

Articolul 249 Dispoziții generale

„(1) Hotărârile judecătorești și alte titluri executorii se execută conform prevederilor prezentului capitol.

(2) Pentru executarea hotărârilor judecătorești și a tranzacțiilor judiciare de împăcare sunt competente instanțele de apel.

(3) Executarea este inițiată printr-o cerere a creditorului executării. Deciziile în procedura de executare se emit prin încheiere, **care poate fi contestată cu recurs la Curtea Supremă de Justiție în termen de 3 zile.**

(4) Prevederile art. 174 se aplică corespunzător.”

ÎN DREPT

A. Argumentele autoarei excepției de neconstituționalitate

8. Autoarea excepției susține că textul „care poate fi contestată cu recurs la Curtea Supremă de Justiție în termen de 3 zile” din articolul 249 alin. (3) din Codul administrativ este incert și imprevizibil, pentru că nu prevede cu suficientă precizie dacă este incident doar în privința deciziei de intentare a procedurii de executare sau a deciziilor din cadrul procedurii de executare. Această deficiență afectează previzibilitatea normei, fapt care reprezintă o ingerință în articolul 23 alin. (1) din Constituție. Totodată, are loc și o încălcare a articolului 1 alin. (3) din Constituție, care garantează principiul preeminenței dreptului.

9. În opinia autoarei excepției, textul de lege contestat permite să nu se țină cont de caracterul definitiv al actelor judecătorești, pentru că repune în discuție fapte stabilite în mod definitiv printr-o hotărâre judecătorească. Mai mult, autoarea excepției pretinde că textul de lege atacat împiedică punerea în executare a hotărârilor judecătorești definitive. Autoarea excepției susține că articolele 20 și 120 din Constituție asigură protecție actelor judecătorești definitive și împiedică o nouă examinare a lor.

10. Autoarea excepției susține că textul „care poate fi contestată cu recurs la Curtea Supremă de Justiție în termen de 3 zile” din articolul 249 alin. (3) din Codul administrativ încalcă articolele 1 alin. (3), 20, 23 alin. (2), 54 și 120 din Constituție. Totodată, autoarea excepției pretinde încălcarea articolelor 6 § 1 și 13 din Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor și Libertăților Fundamentale.

B. Aprecierea Curții

11. Examinând admisibilitatea sesizării privind excepția de neconstituționalitate, Curtea constată următoarele.

12. În conformitate cu articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, controlul constituționalității legilor, în prezenta cauză a Legii nr. 116 din 19 iulie 2018, prin care a fost adoptat Codul administrativ, ține de competența Curții Constituționale.

13. Curtea notează că excepția de neconstituționalitate, ridicată de partea în proces, este formulată de subiectul căruia i s-a acordat acest drept, în baza articolului 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție, așa cum a fost interpretat acesta prin Hotărârea Curții Constituționale nr. 2 din 9 februarie 2016.

14. Obiectul excepției de neconstituționalitate îl constituie textul „care poate fi contestată cu recurs la Curtea Supremă de Justiție în termen de 3 zile” din articolul 249 alin. (3) din Codul administrativ. Curtea reține că prevederile contestate nu au făcut anterior obiect al controlului de constituționalitate din perspectiva criticilor prezentei sesizări.

15. Excepția de neconstituționalitate a fost ridicată într-un proces din fața Curții Supreme de Justiție care are ca obiect examinarea recursului formulat împotriva încheierii Curții de Apel Chișinău privind intentarea procedurii de executare a unei hotărâri judecătorești emise în procedura administrativă. Așadar, Curtea admite că textul de lege contestat ar putea fi aplicat de către Curtea Supremă de Justiție, pentru că condițiile de exercițiu ale recursului, în lista cărora se include, *inter alia*, termenul de adresare, pot fi cercetate de către Curtea Supremă de Justiție ca o etapă prealabilă a analizei recursului. În definitiv, în procedura recursului Curtea Supremă de Justiție ar putea atinge aspectul ridicat prin prezenta excepție de neconstituționalitate.

16. O altă condiție obligatorie pentru ca excepția de neconstituționalitate să poată fi examinată în fond este incidența unui drept din Constituție în cauza concretă pendinte în fața instanțelor de judecată (DCC nr. 8 din 24 ianuarie 2020, § 27). Curtea trebuie să verifice, prin prisma argumentelor autorului, dacă prevederile contestate reprezintă o ingerință într-un drept fundamental (DCC nr. 24 din 2 martie 2020, § 18).

17. Autoarea excepției susține că dispozițiile contestate încalcă articolele 1 alin. (3) [*preeminența dreptului*], 20 [*accesul liber la justiție*], 23 alin. (2) [*calitatea legii*], 54 alineatele (1) și (2) [*restrângerea exercițiului unor drepturi și libertăți*] și 120 [*caracterul obligatoriu al sentințelor și al altor hotărâri judecătorești definitive*] din Constituție.

18. Cu privire la incidența articolului 1 alin. (3) din Constituție, Curtea subliniază că această normă comportă un caracter general, reprezintă un imperativ care stă la baza tuturor legilor Republicii Moldova și nu poate constitui un reper separat. Pentru a fi incident, autorul excepției trebuie să demonstreze existența unor ingerințe în drepturile substanțiale garantate de Constituție (a se vedea DCC nr. 23 din 16 februarie 2021, § 21).

19. Cu privire la incidența articolului 23 din Constituție, Curtea reiterează că testul calității legii se efectuează doar prin raportare la un drept fundamental (a se vedea DCC nr. 146 din 17 decembrie 2020, § 22; DCC nr. 38 din 30 martie 2021, § 17).

20. Autoarea excepției a susținut o pretinsă încălcare a articolului 54 din Constituție. În jurisprudența sa, Curtea Constituțională a precizat că acest articol nu are o semnificație autonomă și urmează a fi aplicat doar împreună cu normele constituționale care garantează drepturi fundamentale (DCC nr. 34 din 23 martie 2020, § 21). Totodată, în sesizare a fost pretinsă încălcarea articolelor 6 § 1 și 13 din Convenția Europeană, care consacră dreptul la un proces echitabil și dreptul la un remediu efectiv. Având în vedere că aceste articole își găsesc reglementare la nivel național în baza articolului 20 din Constituție (a se vedea DCC nr. 28 din 12 martie 2020, § 23; DCC nr. 14 din 2 februarie 2021, § 22), Curtea va analiza pretinsa încălcare a drepturilor menționate prin raportare la articolul 20 din Constituție. De altfel, autoarea excepției a motivat încălcarea dispozițiilor constituționale de la articolul 20. Potrivit jurisprudenței Curții, controlul de constituționalitate se declanșează doar atunci când este invocată o prevedere constituțională care are legătură cu argumentele prezentate (DCC nr. 70 din 18 mai 2021, § 21).

21. Articolul 249 alin. (3) din Codul administrativ prevede că executarea este inițiată printr-o cerere a creditorului executării. Deciziile luate în procedura de executare se emit prin încheiere, care poate fi contestată cu recurs la Curtea Supremă de Justiție în termen de 3 zile. Autoarea excepției susține că teza a II-a din cea de-a doua propoziție a articolului menționat îi încalcă dreptul la un proces echitabil și lezează dispoziția constituțională care stabilește caracterul definitiv al hotărârilor judecătorești. Obiecțiile invocate în acest sens au la bază argumentul conform căruia textul atacat ar fi lipsit de precizie.

22. La modul general, Curtea reține că analiza acestui argument reclamă o cercetare a articolului din Codul administrativ în care se regăsește textul de lege contestat. De altfel, acesta nu operează într-un vid, ci implică un ansamblu de prevederi ce formează un tot întreg. Acest demers nu poate fi realizat fără să se țină seama de prevederile care îl preced și care îi prescriu limitele acțiunii. În jurisprudența sa, Curtea a precizat că o dispoziție legală nu poate fi ruptă din sistemul normativ din care face parte și nu poate acționa în mod izolat. Dimpotrivă, ea trebuie citită în coroborare cu celelalte dispoziții incidente ca făcând parte dintr-un sistem juridic coerent (HCC nr. 24 din 10 august 2021, § 43).

23. Curtea reține că argumentul privind existența ingerinței în dreptul de acces la justiție operează în baza faptului că textul de lege contestat nu prevede cu suficientă precizie actele care pot face obiectul recursului în procedura de executare a hotărârii judecătorești în procedura administrativă. În acest context, fiind sesizată cu probleme similare celor ridicate în acest caz, Curtea a precizat că în vederea elucidării sferei de aplicare a legii interpretul poate apela la regulile de interpretare și de aplicare a legii (a se vedea, de exemplu, DCC nr. 60 din 9 iunie 2020, § 31). Una din regulile în discuție prevede că unde legea nu distinge, nici interpretul nu trebuie să distingă. Cu alte cuvinte, caracterul general al formulării unui text legal conduce la caracterul general al aplicării lui, fără să fie necesare distincții pe care textul respectiv nu le conține și nu le urmărește (DCC nr. 34 din 19 aprilie 2018, § 24).

24. În acest sens, aplicând aceste considerente cazului în discuție, Curtea reține că teza a II-a din cea de-a doua propoziție a articolului 249 alin. (3) din Codul administrativ nu permite concluzia existenței unor dubii privind calitatea legii în măsură să afecteze articolul 20 din Constituție. De altfel, Curtea observă că acest articol stabilește în mod clar deciziile care pot face obiect al recursului în procedura de executare, iar din acest punct de vedere, se aplică textul legislativ fără a fi operate distincții care nu decurg din textul explicit al normei.

25. Totodată, Curtea are în vedere și faptul că în procedura în care a fost ridicată excepția de neconstituționalitate autoarea sesizării are calitatea de creditor. Sub acest aspect, dreptul la executarea hotărârilor judecătorești definitive în baza articolului 20 din Constituție a fost interpretat de Curte ca impunându-le autorităților statului obligația de a pune la dispoziția creditorului suficiente mecanisme și garanții pentru a asigura executarea

hotărârilor judecătorești definitive (a se vedea, *mutatis mutandis*, DCC nr. 76 din 9 iulie 2018, § 19). În acest sens, având în vedere argumentele din sesizare și concluziile analizei sale, Curtea nu identifică nicio ingerință care i-ar constrânge pe eventualii destinatari ai textului de lege contestat în exercițiul dreptului lor la executarea hotărârii judecătorești definitive, drept garantat în baza articolului 20 din Constituție.

26. Cu privire la incidența articolului 120 din Constituție, Curtea reține că procedura de executare a hotărârii judecătorești reglementată de textul de lege contestat din articolul 249 alin. (3) din Codul administrativ nu implică o nouă reexaminare a faptelor definitiv stabilite, iar din acest motiv, Curtea respinge argumentele autoarei excepției privind incidența articolului 120 din Constituție.

27. Așadar, în baza celor menționate *supra*, Curtea constată că sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a textului „care poate fi contestată cu recurs la Curtea Supremă de Justiție în termen de 3 zile” din articolul 249 alin. (3) din Codul administrativ este inadmisibilă și nu poate fi acceptată pentru examinare în fond.

Din aceste motive, în baza articolelor 135 alin. (1) literele a) și g), 140 alin. (2) din Constituție, 26 alin. (1) din Legea cu privire la Curtea Constituțională, 61 alin. (3) și 64 din Codul jurisdicției constituționale, Curtea Constituțională

DECIDE:

1. *Se declară inadmisibilă* sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a textului „care poate fi contestată cu recurs la Curtea Supremă de Justiție în termen de 3 zile” din articolul 249 alin. (3) din Codul administrativ, adoptat prin Legea nr. 116 din 19 iulie 2018, ridicată de dna Natalia Moloșag, parte în dosarul nr. 3r-101/2021, pendinte la Curtea Supremă de Justiție.

2. Prezenta decizie este definitivă, nu poate fi supusă niciunei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

Președinte

Domnica MANOLE

*Chișinău, 4 noiembrie 2021
DCC nr. 165
Dosarul nr. 109g/2021*